

עין משפט
נר מצוה

אין בו אף סגור אכור נהגה
מיון נסך לחמץ יאמר חן

חן מזמור חסר עט וכו'
אחיה אכרתי ר' יעקב בר אחא

מרתני יינאל מגנה ענים
הסק בזה את התורגא עם היש

מרתני כרכור דליו נלתי
פריון ייש דיש פרוין אלא פת

מקורות
השם

במקורות
לשמה דליו לאו

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

מרתני
השם

קדושה. הלכות מאכלות אסורות פ"ו

הרדב"ו (סכ"ז)

4

הרדב"ו (כ"ב)

אומר שזו אינה המנה דרבינו העמיק לטוב דמתיין וגמי ומלמד שכתב לקמן כפרק זה נגיד וקמחין אין ביין קמחא ר"ל אשמתה דהיינו להי דמתיין שאם
י נפל רמון אחד בן התערובת הואי רובי. כפרק התערובות (דף פ"ד). מיהא דמתיין
בין אסורין כלל שכן כלה אמר מהן ומי לרובא אסורין ולמטה ולמטה

ב ריאה לי שכל דבר וכו'. עממא דמסכתא הוא דהא כמסכתא הילכע מילא:
י נפל רמון אחד רובי. פי' התערובות מילא ר' יהודה אומר רמון בין אסורין בכל
שהוא כולו נפל אלא מהם לטוב קריבא ומרובא לרובא אסורין ר"ש בן אבהו
הוסיף ר"ש לרובא אסורין ומרובא לשלשה ולמטה לקחוס אחר מומר וכו'א קמפליגי לר'

ביוצא בוהו: מ ריאה לי שכל דבר שהוא אצל בני מקום מן המקומות. כגון אגוזי פדך ורמוני בדין בארץ ישראל באותן הובנים. שהוא אסור בכל שהוא לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן, ולא הוזכרו אלא אלא לפי שחן אסורין כל שחן בכל מקום. והוא שכל לכל כיוצא בן כשאר מקומות ודבר ברור הוא הדין אסורין האלו כבדריהו: י נבל רמון אחד בן התערובת הואה לשני רמונים אחרים מרמוני בדין. ונבל מן השלשה רמון אחד לרמונים אחרים הוי אלו האחרים [ומותרין שהי הרמון של התערובת הראשונה במל ברוב. ואם נפל מן התערובת הראשונה רמון אלאף כולן אסורין. לא נאמר בכל ברוב אלא לתרד ספק ספקו שאם יפול מן התערובת השנייה למקום אחד אגוזי אסור וכן כל כיוצא בוהו: יא נתפצעו אגוזים אלו שנאמר כולן מפני אגוזי עקרה שביניהן או הנפרסו הרמונים ונתפצו החביות ונתחתכו הדלועין ונתפרסו הכבדות אחר שנאסרו הרי אלו יעלו באחד ובאחרים. והוא הדין לתחיכת נבלה שגורבה בכל החתיכה ונעשה הכל כמות שהוא עולה בששים: יב ואסור לישא אגוזים האגוזים ולפרד הרמונים ולפתוח החביות אחר שנאסרו כדי שיעלו באחד ובאחרים שאין מבטלין אסור לכהחלה ואם עשה כן קניסין איתו ואסורין עליו כמו שביארנו: יג שאור של כלאי הכרם: וישל הרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי להמיק ולא בזה כדי להמיק ובשניהם כשיצטרפו יש בהם כדי להמיק. אותה עיסה אסורה לישראל ומותרת לחבית. וכן תבלין של תרומה יש בלאי הכרם שנפלו לתוך הקדרה. ולא באחד מהן כדי לתבל ובשניהם כדי להכל. אותה קדרה אסורה לישראל שהרי

המקום אחר מותר כי הרי גורמת רש"י והואו' וי"ל שהיא גורמת רביתו אלא שהיא י"ל מפרס דמריבא לטובין ביניי כמלח ר"ל שמימל המילה משמע דהיינו להי דמתיין שאלו
א נפל רמון אחד בן התערובת הואי רובי. כפרק התערובות (דף פ"ד). מיהא דמתיין
בין אסורין כלל שכן כלה אמר מהן ומי לרובא אסורין ולמטה ולמטה

יד תבלין שהם שנים או שלשה
מלנין עיים או שלשה שמה
היה טעם עניים טעם חזן שאל לא הוי
מון שלשה שמים טעין אחר רובי.
שהוי מריבא דמתיין ו
דמתיין חד שמה טעין רובי רובי וכו' וי' ועוד ה
הללו אסורין הן פ"ג. וכוונה להפי' כ
מריבא כמנהג שמה או שלשה שמה לא
מהם קמחין אלא שמה ושלשה אסורין כ
מן הטעם הוי ז' ושלשה שמים היינו כגון
דמלחא ופסל דמלחא ופסל דמלחא וכו' ונכל
ההוא פי' השורר לא הפועל אלא ר' ר'
פירש דמתיין רביתו ח"ל שלשה שמה וכן
אחד כגון מלחא לכן פסל שחור פסל
דמלחא הוא דשלשה שמה היינו שמה
דמלחא רובא דמלחא האסורין דמתיין
שהיו לומר לן מן הטעם הוי קמחין על
אלה הכל היי שמה דקמחי מלח היינו ו
מחא דמתיין מלנין של מריבא וכן
המרד דמתיין מלח דמתיין ויבסקא דד'
ודאי שמה טעם קמחין. ומה שפסקא ה
מחא דמתיין דמתיין וכו' ר' קשה ה'
המרד אחר רובי כלאו של חיי אכל הי'
כסם בן קרי להי אשוי. ורבינו שמשין כ'
הפירושן ע"ג. ומה שב

מלנין לכן פסל שחור פסל ארוך או כ'
לאסיה ומחא מוקיה הכל דקמלר מין
דעמקין היה למתן כסם לא הקדורו ו'
דמתיין ומריבא דמתיין שמיין שם מה

יד תבלין שהם שנים או שלשה
מלנין עיים או שלשה שמה
היה טעם עניים טעם חזן שאל לא הוי
מון שלשה שמים טעין אחר רובי.
שהוי מריבא דמתיין ו
דמתיין חד שמה טעין רובי רובי וכו' וי' ועוד ה
הללו אסורין הן פ"ג. וכוונה להפי' כ
מריבא כמנהג שמה או שלשה שמה לא
מהם קמחין אלא שמה ושלשה אסורין כ
מן הטעם הוי ז' ושלשה שמים היינו כגון
דמלחא ופסל דמלחא ופסל דמלחא וכו' ונכל
ההוא פי' השורר לא הפועל אלא ר' ר'
פירש דמתיין רביתו ח"ל שלשה שמה וכן
אחד כגון מלחא לכן פסל שחור פסל
דמלחא הוא דשלשה שמה היינו שמה
דמלחא רובא דמלחא האסורין דמתיין
שהיו לומר לן מן הטעם הוי קמחין על
אלה הכל היי שמה דקמחי מלח היינו ו
מחא דמתיין מלנין של מריבא וכן
המרד דמתיין מלח דמתיין ויבסקא דד'
ודאי שמה טעם קמחין. ומה שפסקא ה
מחא דמתיין דמתיין וכו' ר' קשה ה'
המרד אחר רובי כלאו של חיי אכל הי'
כסם בן קרי להי אשוי. ורבינו שמשין כ'
הפירושן ע"ג. ומה שב

אם טעם עניים טעם חזן שאל לא הוי
מון שלשה שמים טעין אחר רובי.
שהוי מריבא דמתיין ו
דמתיין חד שמה טעין רובי רובי וכו' וי' ועוד ה
הללו אסורין הן פ"ג. וכוונה להפי' כ
מריבא כמנהג שמה או שלשה שמה לא
מהם קמחין אלא שמה ושלשה אסורין כ
מן הטעם הוי ז' ושלשה שמים היינו כגון
דמלחא ופסל דמלחא ופסל דמלחא וכו' ונכל
ההוא פי' השורר לא הפועל אלא ר' ר'
פירש דמתיין רביתו ח"ל שלשה שמה וכן
אחד כגון מלחא לכן פסל שחור פסל
דמלחא הוא דשלשה שמה היינו שמה
דמלחא רובא דמלחא האסורין דמתיין
שהיו לומר לן מן הטעם הוי קמחין על
אלה הכל היי שמה דקמחי מלח היינו ו
מחא דמתיין מלנין של מריבא וכן
המרד דמתיין מלח דמתיין ויבסקא דד'
ודאי שמה טעם קמחין. ומה שפסקא ה
מחא דמתיין דמתיין וכו' ר' קשה ה'
המרד אחר רובי כלאו של חיי אכל הי'
כסם בן קרי להי אשוי. ורבינו שמשין כ'
הפירושן ע"ג. ומה שב

הנהגות פירושיות
הוא הנל (ובדפוס רבין כפרק זה) הפסול מריבא שרי הך חשיבות ע"כ.
וכאלה הדין בן הוא שהי עניות שמימות הוא אחד ממה ממינן חמשתין וכמו רביתו לקמן
דכילתה הוול לים החלה כמי אפי"ז דהוי דבר חסדו וחסן בן הוא הדין לומר. וכן לדפוס
מה שאמר רביתו כולן אסורין בהנאה ר"ל לו זמן טלח הילוך הניחה לים החלה ומלמ מקוס
ר"ל לו זמן טלח הילוך הניחה לים החלה ומלמ מקוס

שפתי דעת

ישראל לא היו אוכלין ממנה, וקם המום דלדס אסור משום סכנה, ושמתה מיס הרעים דהיינו מיס מגולים, אס היטה גריאה אחר כך זמן מה ודלי כשרה משא"כ לשוחטה מיד אסור, ועמה שאין הנחשים מנזין שרי. ומיחו כל שחלתה מיד יש ריעותא ואין שרי אלף על ידי נדיקה מין דליכא לנכרי. ודע דכל הני דחשוי הכא דינם כדן ממוכנת אס אינה יכולה לעמוד דעני פרכוס, ולא דמי לאלה תלמידי דאסורה דנוק בני מעיים ופיליו שמתה מיד דכל העומד לנקב כנקוב דמי, משא"כ אכלה סם המום אף שודלי תמות אחר כך מגל מקום און סופה ליחסר בגופה דבר מה אלף שהמוגיס שלה ימקללו, ולאו ככלל עריפה הוא אלף דין ממוכנת יש לה אס נאלו כה קיימי ממוכנת ואריכה פרכוס, הא לאו הכי אפילו פרכוס אינה נריכה:

ד מים הרעים. עיין ש"ך. ויש לחלק בין היכא שראינו שחלתה כמו שכתבתי בס"ז, או היכא דאפשר בכדיקה בדקין כמו שכתב הש"ך אחר זה [ס"ק ט]: ה בהמה. עיין ש"ך. ותוכן כוונתו להוכיח דאין כולי עלמא מודים דאם לא נתפטמה כל ימיה אלא באיסור דאסורה, דלכאורה הר"ב משהו דברי המרדכי עם תוספות תמורה דהמרדכי מיירי דאכלה שאר דברים גם כן והתוספות מיירי כל ימיה, ולזה אמר שזה אינו, שהרי איסור והיתר כתב דלכתחלה אסור לקנותו ממי מראית העין, והדין עמו דהוה זה וזה גורם דאסור לכתחלה כמו הפדה בכרשני עבודה כוכבים ואפילו לא נתפטמה כל ימיה אסור, ואם כן אמאי מתיר המרדכי לכתחלה, אי הוה סובר נתפטמה כל ימיה אסור דיעבד אם כן נתפטמה קצת לכתחלה מילא אסור

דהוה זה וזה גורם. אלא המרדכי חולק אתוספות ואפילו כל ימיה שרי דלאו איסורי הגאה הוה ואין איסור בעין דמעכל, ובאיסורי הגאה הוה דכל ימיה אסור ובוזה זהו גורם לכתחלה אסור. ומה שהביא הש"ך ראייה מתוספות עבודה זרה ד"ה נעע אבאר לקמן. ומאיסור והיתר כלא מ"ז בסופו מוכח דאף בכל עיקר גדילה מוטמאה וכל שכן משחרית לשחרית דשרי דיעבד דהוה כמעוכל, ומה שאוסר לכתחלה משום מראית עין לחוד שיאמרו זה וזה גורם שרי לכתחלה, וכל שכן כל ימיה שיאמרו דאוכל איסור ודיעבד שרי, ואין סובר כתוספות. והמרדכי לכאורה סובר כוונתה כחדא דהוה כמעוכל, ופליג עליה בחדא דאף לכתחלה שרי ולא חייש למראית עין, ובאיסור הגאה כל ימיה אסור דיעבד, ואם אכלה דברים אחרים גם כן בדיעבד שרי דהוה זה וזה גורם ולכתחלה אסור. וכי תמא דהתוספות מיירי כל ימיה ומרדכי ואיסור והיתר מיירי משחרית לשחרית, זה אינו, דמתוספות משיע דאין לחלק, שכתבו לרבי חנינא בן אנטונינוס ואיחו מיירי משחרית ולשחרית. וכן הוא בדרכי משה דהתוספות חולקין על המרדכי. ה"ל בתורת חטאת כלל ס"ה דין י"ד, כתב איסור והיתר בהמה שינקת מטמאה מותרת כמו תרגולת שנתפטמה משרצים, ולכתחלה אסור אם הוא דבר ידוע משום מראית עין, ומה שכתב נתפטמה מותרת כן הוא במרדכי פרק אלמנה לכהן גדול, אמנם תוספות תמורה [כתב] דאם נתפטמה כל ימיה אסורה והוא הדין כשירה שינקת מטמאה [עכ"ל]. הרי דסברין דחולקין התוספות עם איסור והיתר המרדכי. ועוד האריך הש"ך דהתוספות מסופקים, לא ודאי, ועוד דהתוספות אפשריני איסורי הגאה קאי דאם לא כן מה זה שכתבו התוספות תמורה ל"א א' ד"ה [ש]ינקת דהוה הדין כרשני [עבודה כוכבים], ששיטת אס איסורי אכילה כל שכן איסורי הגאה, אלא לסמוך לזה דהוה הדין להדיוט אפשר אסור, הא איסורי אכילה לא. וברש"י שם ד"ה הכי [וכו'] צריך להגיה דאיסור מוקצה הוא דאסור באכילת כרשני וה"ל כ"ט א' דמוקצה אין אסור עד שיאכלוהו הא לא הכי אין אסור יע"ש, הרי דלאו מוקצה שרי בהאכילוהו כרשני עבודה כוכבים. והנה מדאמר [שם] ל' ב' כמשנה) מעל המוכח, מכלל דלהדיוט שרי, דאין לומר להדיוט כח חכמים דלא הוזכרו כלל במשנה ובוולד טריפה דלא הוזכר במשנה הוזכר בברייתא, ויש ספרים שגרסו במשנה עיין פירוש המשניות להרמב"ם ז"ל ור"ש ז"ל [תמורה פרק ו' משנה ה.], משא"כ כאן. וכן משמע [באגודה] דנקיט כרשני עבודה כוכבים. והתוספות שכתבו לפום ריהטא, הא כעבודה זרה מוכח בבירור דאסור, יש לומר דהתם כל ימיה וכאן משחרית לשחרית, ומשום הכי מסתפקין הואיל ועיקר גדילתה מכרשני דהוה איסורי הגאה, ולסוף הגיית הש"ך זה בצ"ע. והמנחת יעקב כלל ס"ה אות י"ז הסכים לש"ך וכתב שלשונו מגומגם וצריך תיקון, ולפי מה שכתבתי בעבודת כוכבים. והביא פירוש משום מראית עין, והוא הדין להאכיל בעצמו לעוף דברים אסורים. ואיסורי הגאה, אם כל ימיה אסור דיעבד כרמוכה בעבודת כוכבים בכרשני, ומשחרית לשחרית נתפקו התוספות. ומיחו אם ינקת מפרה שניסך לה בין קרניה דאף הפרש אסור, כיון דעיקר גדילתה ממנה אף שנתגלה ואכלה שאר דברים אפשר דאסור כמו שאבאר. ומיחו בר אווזות שאוכלין תולעים במים ואפילו הכי קונין לכתחלה דאין זה וזה גורם בשביל זה, וכן ישראל שרי לפעמים לעשות כן. וראיתי להכנסת הגדולה בהגהות כ"י אות י"ד האריך כעוף שורין פאטי"ה שכל מאלו מטחולי טרפות אצל העובדי כוכבים שאסור לישראל לקנות, והעלה דלאחר שהוא ביד ישראל מעת לעת שרי, והביא פירוש המשניות להרמב"ם ז"ל שפירש כן דברי רבי חנינא בן אנטונינוס דאף לגבוה שרי והרע"ב בפירוש המשניות פרק ו' דתמורה [שם] יע"ש, וכתב דאיסור והיתר מיירי לאחר מעת לעת והתוספות תוך מעת לעת. ולא הבינוהו כלל, דאם נתפטמה כל ימיה מאיסור מה מהני שהייה מעת לעת, והרמב"ם והרע"ב מפרשים לרבי חנינא בן אנטונינוס דיןקת רק אותו יום אוסר למזבח דגנאי הוא, ולהדיוט שרי אפשר אף באותו יום, ומפרשים מה שאמרו בגמרא [תמורה לא, א] שהניקה חלב ותחת משחרית לשחרית לא כרש"י [שם ד"ה הוילן] אלא מעת לעת משחרית לשחרית אסור כיון שיכולה לעמוד באותה אכילה אבל כל ימיה לא מהני שהייה מעת לעת. ואני מתפלא עליו ז"ל אף לא דאח מה שאמרו בעבודת כוכבים מ"ט א' פרה תרוה, אלמא דלא מהני מעת לעת. ואם נאמר דיש לחלק בין איסורי אכילה להנאה הא איחו ז"ל לא סובר כן יע"ש. ועיין ברמב"ם ז"ל הלכות איסורי מזבח פרק ג' הלכה י"ד דמותר בכרשני עבודה כוכבים דנשתנו, ולא הבינוהו זה הטעם, וכתב דהוה הדין המשחתוה לקמת הטיס דנשתנו, התם יש לומר דאין נאסר במחבור אלא מטעם נעבד וכל שנשתנו שרי, משא"כ בכרשני עבודה כוכבים דלאו כל ימיה אין טעם זה דשינוי מספיק, גם מדרתם משמע דזה וזה גורם שרי והא לכתחלה אסור, וצ"ע. ודע דסבור הייתי לומר דאיסורי הגאה שכתב הש"ך היינו שהן בקבורה כמו עבודה כוכבים, ומשום הכי עפון אסור, ולפי זה חמץ כפסח אין לשחות חלב מבהמות עובדי כוכבים שאוכלין הבהמות חמץ איסורי הגאה, ולאחר שהיית מעת לעת יש להקל דלאו באיסורי הגאה בא החלב, ובתוך מעת לעת אין כיון דהוה זה וזה גורם ומרבנן אסור לכתחלה ויש פלוגתא אי חמץ מנקברין או מנשרפין, הוה ספק ולקולא. שוב ראינו שזה ליתא, מההיא דכרשני תרומה [תמורה פרק י' משנה ט]. וב[י"ד] סימן רצ"ד סעיף י"ב אסור לטע פרי של עולה אף דנשרפין ועפרא בעלמא הוא אפילו הכי הוה זה וזה גורם ואסור לכתחלה. וכענין היתר מכירת בהמה לעובד כוכבים והעובד כוכבים מאכיל חמץ בפסח, אוסר הבכור שור בחדושי למסכת פסחים [כא, א] [הוא בעל תבואת שור] ואי"ה שם אבאר. והכ"ל העולה, כל שאכלה דברים האסורים כהנאה פעם אחת אז מותר לקנות ולאכול בו ביום ואין צריך שהייה מעת לעת, דהתוספות שאסורים הא מפרשים כרש"י שהאכילה כל ימיה משחרית לשחרית דעיקר גדילתם מהם, ולהרמב"ם הרע"ב שפירשו פעם אחת הא כתבו אין הלכה כרבי חנינא בן אנטונינוס ואף רבי חנינא בן אנטונינוס יודה להדיוט שרי. ואנו קונים בר אווזות ואוכלין תולעים בקיץ ממים ושוחטים בו ביום. ואם אכלה כל ימיה דברים המותרים ואסורים, לתוספות אסור לכתחלה, ולאיסור והיתר משום מראית עין, ולמרדכי שרי. ואם כל ימיה או משחרית לשחרית או ינקת בקטנותה מטמאה, להתוספות דיעבד אסור, ועיין בעבודה זרה מ"ט א' ד"ה שאם נטע כתבו דלא דמי לגידולי טבל ותרומה דאיסורי אכילה משא"כ עולה יע"ש, והנה

פתחי תשובה

(ב) ב"י י"ה. עיין באר היטב [ס"ק ג] מה שכתב בשם בית יעקב, ושם מבאר דרוקא אם אכלה כשיעור שיכולה לעמוד מעת לעת בלא אכילה אחרת, אבל משום דבר מועט אין לאסור לכתחלה לשוחטה, ומשום הכי אין נוהרים לשחוט תרגולים המנקרים באשפה ואוכלים תולעים ודברים אסורים לשהותן מעת לעת ע"ש. [ועיין בספר לבושי שרר והירודי דיי"ד סעיף כה] אות פ"א שחרר

באר היטב (ב) הרע"ב. פירוש מיס מגולים [שם ס"ק ט]: (א) ימיה. כתב הש"ך [פ"ק ה] בשם תורת חטאת דלכתחלה אסור לקנות נטמא מן הטונד כוכבים שניקה ממלך טמאה, ומשמע שם אפילו לא ינקת כל ימיה אסור לקנות לכתחלה, ולפי זה כל שכן שאסור לכתחלה להאכילה דברים האסורים ועיין לקמן סימן קמ"ז תמוה ו"א אלא דעת המרדכי דאסור להאכיל דברים האסורים וכו'. והנה

הוצאת מחן זכרון השלם
מכון ירושלים
יורג צ"ה ס"ו

ס פ ר

חלקת יואב

מהדורא תניינא

כולל ביאור כמה עניינים וסוגיות הש"ס
 וגם הרבה השמטות וביאורים על ס' חלקת יואב מהדורא קמא.
 מאתי **יואב יהושע** בהרב מר"ה נתן נטע ז"ל
 אבדק"ק **קינצק** יע"א

(נוסח שער הספר חלקת יואב שהדפיס הגאון המחבר זצ"ל בשנת תרס"ה בפיעטרקוב)

ובמהדורה זו הוספנו אלפי תיקונים ומראי מקומות שהיו חסרים עד כה.

כל הנ"ל נערך בס"ד

בתוספת מפתחות כוללות לבי' הכרכים, לפי סדר הש"ס, בבלי וירושלמי,

רמב"ם, טור ושו"ע ונו"כ, ולפי ערכים בסדר א"ב

על ידי

דוד אברהם מנדלבוים

כרך א' — מהדורא תניינא

מהדורא שניה מתוקנת עם הוספות רבות

ירושלים תשנ"ז

→ והנה מקודם נייין עטעס האחרונים המתורים את החלב, דבית אפרים סימן ל"ה מהיר מעטס דבוי כחרכו קודם זמנו (פסחים כ"א ע"ג) כיון דלכלב חמץ של עכו"ם, ואין זה כלום דבוי לענין הנאה אף חמץ של עכו"ם אסור, וכלאחרונים לא כתבו כן אלא כשדנין לענין כל יראה כמש"כ בבית מאיר ארי"ה בסיומן תמ"ג סעיף ב', ובאמת גם דבריו לא נהירין לדעתי פשוט דגם נענין ב"י הוי כחרכו לאחר זמנו, כיון דמ"מ ה"י אסור מוטל על כל ישראל לקנותו ומה לי אם אסור להניח בו או שאסור לקנותו, סוף סוף כבר הל עניו אסור ע"כ אין זה היתר כלל.

→ גם עטס הפלתי סימן כ' משום דבוי שלא כדרך הנאה דאין דרך שיתכווה חלב מחמץ, לא נהירא כלל, כי אף דהא אמת דחמץ לא אסור שלא כדרך הנאה ודלא כשיטת הפניי פסחים (דף כ"ד) דאוסר שלכדאי' בחמץ מחמת נה יאכל, ועיין ברא"ש פרק גיד הנפש סי' י"ז דקו"ל כחוקר, דדבריו הפניי תמוכוין מלוד ומבואר להיפך בתוס' פסחים (דכ"ה ע"א ד"ה מה ללאי הכוס ודף כ"ה ע"א) ד"ה והנן, ונדעתי הוא ג"כ ש"ס ערוך בפסחים (דף מ"ד ע"א) גבי כותה הבצלי דקאמר אי צעיני קאכילי נ"י בטלה דעתו כו', והיינו משום דהוא שלא כדרך אכילה כמו שפירש"י שם ועיין מנחות (ד"ע ע"א) [ול"ש על פירוש הכוס] מור ל"ו ע"ג ד"ה הנח, ועוד א"ר ש"יף רבינא לברמי בגיבורקי דערלה (בפסחים שם) והרי בערלה כהיב לא יאכל.

ומה שטען הפניי דאי שלכדאי' מותר בחמץ מה פרוך הש"ס בפסחים (שם) על מהנייהו דלא יסיק בו תנור וכיוצא פשיטא, והלא הוי שלא כדרך, לענין אין זו קושיא כלל, דברי בתוס' מבואר בכ"ד דלהסיוק בחמץ אסור מה"ה כמבואר בדבריהם בפסחים (דף ה' ע"א) ד"ה ואומר דבחטילה הבצרה אסור להכות מדלוריתא, וכן כתבו דף כ"ה ע"ג ד"ה ר"ש, ודף כ"ע ע"ג ד"ה רב אשי עיי"ש, והסברא נ"ל כיון דע"כ לריך נבערו מעטס השביתו, וצטעה שמונה על האש הרי דרכו להכות מהבצרה, ונ"ה ד"ה א"ר אבא פסחים (דף כ"ד ע"ג) דלזלין בזה בתי מטיקרא, אכל הרי אן ודאי קו"ל כצ"י שם דלזלין בשלכדאי' בתי השתא, דע דברי חזינן דאפר הנקצרין אסור מה"ה (תמורה ל"ד ע"א) וע"כ דלזלין בתי השתא, [ובאמת דלמש"כ תמיהוין ל"י דברי התוס' הנ"ל בד"ה ותנן], ורואיתו נכמק"ה סימן תמ"ג שג"ד ג"כ לאסור שלכדאי' בחמץ, אכל לענין זה יתא.

ואף דאם אוכל שאור בפסח חייב כרת עיין פסחים (דף כ"ט ע"א) האוכל שאור של עכו"ם וכו', מכל מקום זכו רק בשאור דגוה"כ הוא דחייבין עליו אף שנפסל מאכילה כלל אכל בחמץ צעינן כדרך אכילה, ולא עוד אלא אפילו בשאור אס עורב בו דבר מר פטור מעטס שלכדאי' כמש"כ בפמ"ג בפתיחתו נהלכות פסח, וגם ברמב"ם (פ"ה מוסרי"ה ה"ה) מבואר דחמץ מותר שלכדאי' כגון להניח רטי"י של חמץ ע"ג המכה היכא דניכא ב"י והא דהנן (פסחים ל"ע ע"ג) לא ילעום אדם חיעין כו' הוא רק מעטס ב"י [ובמהנינה מכבוד בעל פני משה סופ"ד דשבת ששגג בזה הרבה עיי"ש].

אבל עכ"ז היתר הפלתי לא נראה כלל, דברי העכו"ם מאכילה חמץ שטימד לבהמה והוי כדרך הנאה ממש, וע"כ גם היתר זה אינו כלום, גם עטס הנשמה אדם משום דחלב הידוש הוא והואיל ואשחתי אשחתי, אין כדאי לעפל בו ונדחותו כי אין החתלה לדברים אלו כלל.

→ ומעתה נחוי אן, דהכח מה שר"ו לאסור מכה דח"ג השיב כמשכו וכמו בנדריים דהגידותין אכורין וכתב ברי

צדין שצויה בכתב, כי כבר כתבו הקדמונים היצאו בתי"ס הני"ג צדי"ה והו, דכיון דרגונו עלמא לישבע צעינן זה לא גרע מידות, ועיין בצ"ח הגולה צו"ד סימן רנ"ב סוסק"א מה שהצ"ח שם צט"ס הרי"ו מוגאש, ומכש"כ אם אמר בשעה החתימה שהוא מרואה על מה שכתוב בכתב דמהני כמבואר בריעצ"ה סופ"ק דמכות דאם עדים מניחין כהב צב"ד ואומרים על מה שכתוב כאן אנו מעידין מהני, ועיין בנ"ל להגאון מליצאוויטש צו"ד סימן קפ"ה, אף צט"דא הנ"ל ה"י הכהב צט"ג מעטמים אחרים ואכ"מ.

ואיך שיכח נהצבר דאם כיוון שיהול דבר מעשה ואמר בשון לשעבר מהני צין צגיטין וקידושין וצין בנדריים ושבוטות. ואם כי זהו ק"ח נגד הפוסקים, מ"מ הראיות שהצ"ח צרורה המה ועיין בס' קהלה יעקב מא"י הגאון הרי"ע אגז"ו צחנק מעשה לשון כלל ש"ז אות י"ז, הנלפע"ד כהצ"ח.

אגב יש ל"י ספק עלום בזה דמהד"ס הרמב"ן בשאר המיוחסות דכל נדר שאין כוונתו לעלמיהו של נדר כמו צגיטין (דף ל"ד ע"ג) צוודרה ליהומים סגו צחרטה דהשתא, ועיין בשר"א שם, אי מועיל לשון התרה כמו בכל התרה נודים או דלריך התכס לומר בזה לשון הפרה דוקא כמו בעל, כיון דמוג"ג גי"ז מכלן והבנה ולי"ע.

סימן כ

7 ← אמרתי לבאר בדבר בהמות של עכו"ם שאיכלין חמץ בפסח אם יש חשש איסור על שתיית החלב וגם אם מותר לשוחטן ולאכול את בשרן בפסח, אשר הרבה אחרונים אוסרים מחמת דברי המג"א בסימן תמ"ה סק"ה דבדברים האוסרין במשהו גם זה וזה גורם אסור בהו, ואף שכבר האריכו בזה הרבה עיין פרמ"ג י"ד סימן ס' סק"ה ובש"ת אבני מלואים סימן ו' ז', וביותר האריך והרדיב הדיבור בזה בספר תורת חסד מהגאון מלובלין ז"ל סימן כ"א, וכמעט לא הניח פינה שלא נשתטח בה, עכ"ו אכתוב רק את הנלפע"ד:

הנה מקור דעת האוסרים הוא מש"ס פסחים (דף כ"ז ע"ג) צהקדש זה חיה גורם אסור יטן דצ"חף לא בעל וכפירוש המהרש"ל שם צפ"ט הש"ס שם, גם הוכיחו כן מהא דהרמב"ם צפ"ה מנדריים הלכה י"ד אסור הגידולין וכחצ שם הכ"ה דהעטס משום דהו"ל דשיל"מ, וצ"חצני מולאים הנ"ל הצ"ח שכן הוא במג"א הנ"ל, אמת לענין אין שום חשש בזה לא ענ הכהנ"ג ולא על הבשר, ומש"כ האצני מלואים שכ"ה צמג"א אהפלא מלוד דכמעטין דצ"ה המג"א שם יראה להיפוך דברי לא אסר שם אלא צצ"ח עלים דעדיף ק"ח מגורם בעלמא, ואף דכלל איסורי הנאה שכן מהנקצרין מחירין מה שג"אפה צגחלהם היכא ש"ה צז"ה, וגם מחירין אפילו בעלים עלמן היכא ש"ה גב עני היתר, מ"מ צמקום שאוסר צמשכו סובר המג"א דאסור דעכ"פ משכו היכא, אכל כ"ז צמקום דאסור מכה שבה עלים או שבה גחלים, אכל בשאר חז"ג משולם לא ענה על דעה המג"א לאסור בחמץ, אף דצ"ה ה"י צו"ד סימן קמ"ג סק"ד מבואר דאסור עיי"ש צפירוש על הרמ"ה שהוא צטור שם, אכל הרי הש"ך ז"ל שם סק"י חולק עליו בדברים צרורים.

צד המודר לאתשילי, וגם נמה לריכין להפש אחר טעמוס והרי הדבר מצורר צרין וצרא"ש זיל נדרים (דף י"ז ע"א) דעטס משום נדרים דמי להקדש, ומה שהפני משה צירושלמי שם תמה עליהם דלדרכה הרי גידולי הקדש חולין יהוהין בסמוך צ"ד, וצריטצ"א שם ניתן טעם משום דעתה הנידר ה"י על ההנאות שיצאו עי"ז וכ"ה צרין (דף מ"ז ע"א) ד"ה צ"ד רמי ומה דק"ת אחרונים הציאו ראי' דלא שרי זח"ג דשילי"מ מדצרי השבלי לקט בשם רבינו שמחה הובא צ"ד וצרימ"א או"ח סימן ש"ה ע"ה א"כ נצי מלה שנתנו לחך ההצביל כצ"ר בשבת עי"ה, אין זו הוכחה כ"ל, דהרי התם י"ב הערובות משהו ממש חוץ זח"ג ועי"ז הולך השבלי לקט לומר דתצטל קודם שיעשה איסור ח"פ.

ועתה אכתוב את הנוטע"ד דל"ש כלל לאסור הצמחה והחלצ אפילו נמ"ד זח"ג אסור, מטעם דהנה זה ודאי ברור דמה דאסורין דבר הצ"ע ע"י גרס איסורי הנהא אין הטעם תחמה דהשבלין ל"י שבהנה למפרע מהאיסור, דז"ל דל"כ למה לא אסור הדמים בכל איסורי שמכרן, וזימא ג"כ דאם נהנה מהדמים תשיב כאלו נהנה מאיסור, למפרע, עוד קשה ל"י עובד"ש מה דקוי"ל בש"ס ע"ז (דף מ"ט ע"ב) בגוי ששיפה עכו"ם לנזרכה היא אסורה ושפא"ח מותרין יטן דהשפא"ח הנצטלו, וקשה דמ"מ יאסרו השפא"ח מהמה שבחין מעכו"ם והעכו"ם גרס חותן, וכן קשה דהא דפרין בש"ס צ"ז (דמ"ב ע"א) לר"ל דכ"י עכו"ם שבתכרה מהאיסור מותרת אמאי אסורין העלין הנישורין מאבירה מהליהן, יקשה מה צדך שנתצטלו והנה מ"מ צ"ד העלין בגרס האבירה ומי טדיפוי העלין מצד שאלה צדכר של עכו"ם (ע"ז מ"ט ע"ב) דג"כ יוכח שום איסור צדף הצד אלא מחמת שנה צדכר איסור, וכ"ה יומא בעלין וישפא"ח, יטוהי דנפקת מרס איסורין שהי בגופן חלל אחי והיו אסורין מחמת שבחין בגרס איסור, ועי"כ ל"ל דהא דהצד נאסר מהכרכר לאו משום דהשבלין שבהנה מהכרכר, רק דהשבלין דפתין צדכר גוף עכו"ם מאחר דכל הצד נעשה ע"י הכרכר והשיב הצד כהכרכר, משא"כ צדמים דלא צ"ד בהנועה האיסור ולכך שפיר העלין והשפא"ח מותרין, כיון דל"ש לומר צדך דחל עליהן שם עכו"ם מהמה שבחין מאבירה, דהרי הן עלמן היו עכו"ם ינעצדו ממש, וכיון דנתצטלו ממילא פקע כל האיסור שהי בהן ולא נשאר בהן שום שמן עכו"ם, חלל צדכר שאלה צדכר עכו"ם הרי מיידי שישאל ארג צו דהרי הך משנה דע"ז (דף מ"ט ע"ב) ע"כ צישראל מיידי דהרי קתני נעל ממנה ט"ס דע"כ מיידי צישראל דהרי הם עכו"ם נעל ט"ס מאבירה נחצטל כמש"כ הסי' סוכה (דף ל"ב ע"א) ד"ה צדכר ולכך ל"ל ברור דאם עכו"ם ארג צד כרכר של ע"ז מותר להנות מהצד דנה עדיף משפא"ח ששיפה לנזרכה דהשפא"ח מותרין.

דלפ"ז ל"ש צחמן לאסור משום גורס, דודאי זה נראה ברור דאם נשבע שנה יכנס מוכרכר זה ויאח"כ ארג צו צד אין הצד נאסר עליו, כיון דאין איסור צדף הכרכר דשצויה הוא רק איסור צדכר ול"ש לומר שהאיסור שצרכר נכנס צדכר דהרי לא נשבע חלל על הכרכר ולא על הצד, ממילא אינו לומר דגם איסור חמן דמי צ"ד לצדכר כיון דאיסורו הוא רק חמן והוא רק איסור צדכר לא איסור חפלא כמו איסור חכילה צוהכ"פ שנתצו הסי' שנה (דף י"ב ע"ב) ד"ה ר' נתן וחונין (דף ה' ע"ב) ד"ה לזיקים וצריטצ"א יצמות סוף חרש דהוי רק איסור צדכר חלל המאלל בעלמותו היתר, ואף שאינו דומה לגמרי ליוהכ"פ דההא איסורו צ"ד מחמת שמוטל על האדם להענינה מש"ה השיב איסור צדכר כמש"כ הכפ"ה ר"ש ויה"כ, משא"כ צחמן, מ"מ מלד הכדכר נראה דכל איסור

וי"ד סימן רע"ז דהוא מטעם דבר שיש לו מהירין, מאוד קשה לומר כן חדא דהרי הרמב"ם (פ"ה נדרים הע"ז) כתב דגם גבי שבוטה הגידולין אסורין וצדכר לא הוי דבר שיש לו מהירין כיון דל"כא מלוא לאתשילי כמש"כ בהש"ר ביה יקבץ סימן ק"י [ודברי הסמ"ג דהיהנה להלכות פסח צענין עכ"ה א"ח ע"ז שכתב דגם שבוטה הוי דשילי"מ, המירין והוא היפוך הש"ס נדרים (דף י"ט ע"א) דתומה לא הוי דשילי"מ יטן דל"כא מלוא לאתשילי]. וחוץ מזה ח"א לומר כן כלל דהרי ע"כ זח"ג לא תשיב כמין צמינו דהרי שמואל סובר דמין צמינו לא צעל (פסחים כ"ט ע"ב) ופוסק דזח"ג מותר (ע"ז מ"ט ע"א), ועי"כ דלא דמי למש"כ הסי' צ"ה (דף ל"ט ע"א) צד"ה משהו, צמיס ומלה נצ"ד בעי"ה, חלל דזח"ג השיב כמש"ה"מ, וא"כ ח"ך שייך לומר צ"ד דשילי"מ דהוא רק צמצי"מ כנודט, וא"כ שיב גם צחמן זח"ג מותר דהרי כתבו הסי' צע"ז (דף ס"ו ע"א) ד"ה מכלל דהא דחמן אסור צמשהו אף בל"ו מ"ו הוי רק מטעם גזירה אטו מ"ו דפסקין צחמן כרז דמין צמינו לא צעל והיכא דלא שייך גזירה צמחה מותר עי"ה צוהן טעם לפגם, וכיון דזח"ג חמוד השיב בל"ו מ"ו הוי ג"כ גזירה וא"כ החלצ מותר.

ג הן מזה עטן האבני מל"ח"ס דזח"ג השיב כהערובות נוקשה מטעם שכתב הר"ן צע"ז (דף מ"ה ע"ב) דגם הד גירס כגון צד שאלה צרכר של עכו"ם הוא רק דצדן, וכ"ה צרא"ש ז"ל חולין (דף ה' ע"א ס"ו ע"ב) וצנוקשה קוי"ל כהמ"א (סימן תמ"ז סק"ה) דל"ו אסור צמשהו, ולדעתו אפילו בהסורין דפה וצד אסור מה"ה צדך גירס כמש"כ ההצ"ה צימן י" בשם הרשב"ה מ"מ ל"ש צ"ד איסור משהו מטעם דהרי כ"כ כתבו הסי' צע"ז (דף מ"ט ע"א) ד"ה ש"ס דל"כ גידולי עבל ומע"כ חולין יננה משום דל"ש ענין גירס רק באיסור הנהא לא באיסור חכילה, וכיון שכן ל"ש צ"ד הוימרה משהו דהרי נענין הנהא גירדא לא אסור צמשהו כמש"כ הרמ"א סו"ס ה"ג ס"ז נענין רחילה ומה שאלהו למכור לעכו"ם הערובות משהו כהה המג"ה שם (סק"ז) טעם צ"ד ע"ה, חלל העיקר דוקא במקום שהמשהו אסור להערובות באכילה ושה"ה אז גם בהנהא אסור ואפילו בהנהא רחילה וענין מקו"ה ש"כ, וימילא זח"ג דהאיסור הוא רק מכה הנהא גירדא ודאי דל"ש צו חומרה משהו כלל הדע דהרי לא אסור לרכוז צפסה טל צמחה שאוכלת חמן.

ועוד י"ב להוכיח דזח"ג מותר אפילו במקום שהוא דשילי"מ, מהא דמותר זח"ג צעכו"ם אף דהוא דשילי"מ לדין דקוי"ל (ע"ז מ"ט ע"א) כ"ה חל"עזר דמיעיל פדיון ולקחת פוסקוס אף להפה ובגד עלמן מיעיל פדיון וכיון דהוא דשילי"מ שיב ל"ש חירון האבני מל"ח"ס דעכו"ם לא השיב שיש לו חומרה משהו, כיון דלא אסור חלל בהיתרה לגו איסורה דאם הוא דשילי"מ אין חילוק בין היתרה לגו איסורה או איסורה לגו היתרה, ועוד א"ך שייך ענין זח"ג צמחה וטכור צפ"ק דצכוריה (דף ז' ע"א) וצונו עריפה וכשרה, והרי צע"ה ל"ש ציע"ה.

אך צמחה ל"ש צח"ג דשילי"מ כלל, ומש"כ הרמב"ם פ"ה נדרים הע"ז בהגידולין אסורין מטעם דשילי"מ, שם מיידי צדכר שחין זרעו כ"ה דהוא הערובות ממש, [ובצמחה לא חזין למת מלריך הרמב"ם לטעם דשילי"מ והנה לפי מסקנת הש"ס נדרים (דף י"ט) הטעם דל"ש ציעול בגידולין הוא משום דאין איסורו ע"י קרקע, והסב"ה ל"ל ע"פ דעה המרדכי סוף מס' חולין דצמחינה ציאתו ע"י הערובות ל"ש ציעול, חלל א"ס איסורו צ"ד ע"י הקרקע הרי האיסור וההיתר ניכר דהיונו הקרקע], וענין צמחה רעק"ה סו"ס ס"ה דמקשה קושי עומה על טעם דשילי"מ, דהי שייך רק צוידר עלמן לא כשאלה אסר עליו דאין

עשה כן במזיד אף הוהא איסור דאורייתא לכתחילה דהרי ודאי איסור ליתן איסורי הנאה לפני בהמתו אף דבהבמה מותרת מחמת זוזיג כמבואר בעיי (דף מ"ט) מימ ליתן לה לכתחילה איסור מדאורייתא, כמבואר במשנה דגדרים (דף נ"ה ע"א) לא יזון את בהמתו.

וכן יב להוכיח מהא דבוכות רשיק צפסחים (דף כ" ע"א) דתציהו מטוויט דאי צוויט איסור משום מלאכה וכתבו החוס ד"ב וכה"צ, אף דיכיל להסיקו הנת תציהו מימ כיון דתחילת בעצרה אינו יכול להנות הוי כגדרים ונדנות כו עיי"ש, ואי נומא דמוחר לעשות זוזיג לכתחילה מהי"ת הרי אף בתחילת בעצרה יכול להנות עיי לירוק עלים דהיתורה דלא"ה כה"ז המג"א סימן תמ"ה סק"ה דא"ה להסיק בחמץ נבד, ור"תוהי יהוד אפרים צסימן תמ"ז בעמ"ד צה ותיקן דאם יעשה כן יהיה התציהו איסור דזיעצד מחמת דחמץ איסור זוזיג כיון דאיסור במשכו, ובהמ"כ זכ עשות, דהרי ליק הוכיח רשיק מקרא מכה שיביה איסור מדרבנן מחמת חומרת משהו, אפי"כ מוכח מכאן דמהי"ת איסור לעשות זוזיג לכתחילה וכן מוכח מדברי החוס"י ע"ז (דף מ"ה ע"ב) דר"ה ואין, שכתבו ח"ל דאי פלוגי ושרי אפי"כ לדידהו אמאי עולה דברייהו ינטעו חוס"י עכ"ל, הרי דסברי דמהי"ת איסור, והא דמבואר צפ"ס פסחים (דף כ"ז ע"ב) דלירבין דרבי מותר לכתחילה להסיק צעלי איסור"י, היינו כיון דהשלכתא בא ממשהו כבשרף אפי"כ הוי כמו אס רולה לעשות מאיסור"י היתר הנאה דה מותר מהי"ת וכבר בררתי צפ"ס חיו"ד סימן י"ד דמותר לטעם איסור"י לכתחילה ברוב מהי"ת, אכל צוזיג"ה הרי הוה נהנה מאיסור צעודו צאיסורו בודאי דאיסור מהי"ת, ואף שמדברי הרמב"ן והר"ן ז"ל צפ"ס ספ"ג (מ"ט ע"ב) מבואר דהוי רק בעין פסול איסור לכתחילה, מכל מקום או אפשר לימר כן דאין יעלה על הדעת דהיי מותר לכתחילה נוקח עליו עכ"ל ועלוי היתר ובהסיקס החת תציהו אס אין בכל אחד מהם כדי לצבל, והא דקווי"ל (פסחים שס) דמותר להשתמש בתגור חדש שנגמר צעלי איסור, היינו כיון שאין לו השתמשות אלא עם עלוי היתר צידה נכך לא חל עליו איסור כלל, ועוד דבהגור אין עליו רק איסור דרבנן אפילו צפ"ס כמ"כ הר"ן (ע"ז מ"ט ע"ב) צצגד שנתרג כצרכר של עכ"ל וכיון שאינו ראוי להשתמש בו צפ"ס לא אסרוהו החמ"ס, ולשון בעצמ"ה"א שם צפסחים שכתב דנכך לריק לינון צהגור ישן משום דהוי הפסד מועט, אינו מצין, הרי אף אס היב הפסד מרובה היב איסור מהי"ת, ועוד אפילו הפסד מועט ליבא צפס"ד דאורי"י, וכיון שאיסור מהי"ת לעשות זוזיג לכתחילה למה לא קנסו שלא יהיו מטעיו כמו דכיל לן ההצ"ש צסימן ע"ז דכל שעשה עבירה כדי להרויח על ידה קנסו אורי שיביה איסור לדודיה עיי"ש, והא דלא קנסו צמחליף איסור"י דהרבה פוסקים מתירין אף להמחליף כבר היראתי צפ"ס פרי חיו"ד ססי"י ז"ל, אכל צוזיג"ה לא יספיק תירוטי שם, כיון דנעשה עיי עבירה דבר הדש, ואיל כיון דגם בהיתר גרס להדבר חדש שנעשה לכך לא קנסו, אכל צאפה ע"ג גחלת של חמץ שפיר קנסו לדודיה כיון דליבא זוזיג"ה, אכל מלד גרס איסור"י לא איסור כלל כ"י שאין איסורו איסור חפלא, ולפמ"כ אף אס התמור בהסיבירן דמקום שמשוה איסור גס זוזיג איסור, אפי"ה בחמץ ל"ש איסור גורס כלל.

ומעתה יבוא נמה שהצילו רא"י מהא דפסחים (דף כ"ז ע"ב) צהגור שהסיקו צעלי הקדש דהפח אסורה מטעם דהקדש אפילו צאף לא צעל, וכ"י בחמץ דאוסר צמשהו, ולעני"ד אין מכאן רא"י כלל דהרי לכאורה דברי הש"ס המוכיח דמה שייך בהקדש פלוגתא דרבי ורבנן כיון דבהקדש גס הגחלים אסורין

שהוא רק לזמן השיב רק איסור גזרה, וקנה יב להוכיח כן מדברי הרמב"ם פ"י דתרומות ה"ה דמיז שגג ושהה יין של תרומה פטור מחומש, וכתב הכ"מ בעמ"ד דכיון שאיסור גזרה"ה מחמת נזיר לאו שהיה הוא נענון תרומה וקשה דלמה צאוכי תרומה חמץ צפסה הייב צהומש (פסחים ל"ה ע"ב) ועיי"כ חמץ הוה רק איסור גזרה ופסיר הייב חומש, כמו צאוכי תרומה צויהכ"ס דמבואר שם צרמב"ם צה"ז דהייב חומש, אמנס צנוף דברי הרמב"ם ז"ל דמיז פטור מחומש לא התיישבה דעהו להצין בעמ"ד, עיי"כ לא אכלי נהיכיה מזה.

אמנם י"י לחלק דידלי חמץ שג יברחל הוה איסור חפלא כנ"ד איסורין, כיון דהל עניו חובה ציטור נצטרו מן הטובס ושז לא הוי איסור זמן רק איסור עונס כיון דחמץ זה לא יבוא לזמן היתר, דמיז נהא דפסק הרמב"ם פ"ה דגירוסין ה"ה ויי"צ דצ'ומר לה על מנה שלא תשאלו לפנינו נעילס אינו גע דהוי כאומר לה כנ ימי הייב, כיון דנה הריב מותרת נעילס צמה שנאסרה עיי"ש וצ"ה"מ, וכ"י בחמץ שג יברחל הוי איסורו איסור עילס, מ"ה"כ בחמץ שג עכ"ל דאיסורו איסור זמן דהרי מותר גס יברחל להבהותו עד לאחר הפסח, וא"כ שיב הוי רק איסור גזרה, והלכך ל"ש לאיסור חמץ מחמת גירוס של חמץ כיון דהוה חמץ של עכ"ל הוה רק איסור גזרה כמו צציעיה וכ"ל, וצ"ה"ס לא מלינו ענין גורס אלה צאיסור חפלא דהיינו איסור עולס, כגון ערנה וכלאי הגרס ופרה שנחפטה צכרשיני עכ"ל (ע"ז שם) אכל צאיסור זמן לא שייך גורס.

והא דאמר צירושלמי ריש כ"ש ה"ה עבר וסיק בחמץ, ייבא כהדא חדש ויתן כו, וכן הא דמבואר צרמב"ם (פ"ג מבלכות הו"מ הנ"כ י"א) ושר"ע סימן תמ"ה ס"ז דאם הסיק בחמץ ואפה צו את הפח, הפח אסורה, היינו כיון דשם מוייר בחמץ של ישראל שכל עניו חובה ציטור יהיו איסור חפלא כ"ל, אכל אס העכו"ס מהכ"י צהמה צחמץ שג ל"ש צה ענין גורס כלל כיון דהוי רק איסור גזרה, ויהיי"כ צה קיבויית ההוס"י (פסחים כ"ז ע"ב) ד"ה חדש שהקי צמצבל צצח נימאל יש צח עליו מוקצה צפה, וגמשי"כ לא קיבוי כיון דמיקצה הוה רק איסור גזרה כמבואר צפסחים (דף מ"ה ע"א).

ובאמת יב להוכיח דהחזק מותר מצרייתא שהי"ת צירושלמי פ"צ דפסחים ה"ב, לא ישכיר אדס צהמתו לעכו"ם להב"ב עליו חמץ, הרי דגשאר דברים מותר להכיר לו צהמה, ולמה לא נישא שבעכו"ם יאכ"נה חמץ, ואפי"כ כשהיתורה זו צחוק ימי הפסח יתה הישראל את החלב ממנה או ישהענה ויאכלנה ואטו מייירי הצרייתא צהמה עמאלה דוקא.

והשתא נמשי"כ שפיר כה"ז הרמ"ך שהוצא בכ"מ ספ"ג ה"ה"א מחיי"מ דלא איסור צחמץ אלא צאצוקה כנגדו וכן מבואר מסידור נשונו שג הרמב"ם ז"ל שם וכ"י צרבינו מנוח שם צפירושנו על הרמב"ם, וקשה עובא וכלא כיון דגחלת חמץ איסור מהי"ת לרבנן דס"ל (פסחים כ"א ע"א) מפרר חורה לרוח אפי"כ גס צאפה ע"ג הגחלים יהיה הפח אסור, ולמשי"כ אפי"כ כיון שנעשה חמץ גחלים ופחס שז מותר להבהותו עד אחר הפסח, ושז הוה רק איסור זמן אף צבל יברחל ודיוו כחמץ של עכו"ם דהוה רק איסור גזרה, והינו וכל לאיסור צרמ"מ וכ"ל.

אך הרא"ש ריש כ"ש (כ"ז ע"א) ועור סימן תמ"ה דאוסורים הפח שנאפה צגחלת חמץ, י"ל דהס לא אסרו מחמת גרס רק מטעם קנס כיון שעבר צמזיד ונהנה מגחלת חמץ ואיסור צחמתה רק לדודיה כמו צאורס חזון צכור דכתב הש"ך (יו"ד סימן עיי"ג סק"צ) דמותר להרינו, והא דלא קנסו בכל זוזיג אס

וכמשה"ק המהרש"ל שם ומש"כ המהרש"ל דע"ה דרמי בר חמא
 ה"ב אי זח"ג מיהר בהקדש דהיינו צהנור וכן שהסיקו בע"ה
 הקדש, המזהב הדבר דברי כיון דגם רבנן מודים בזה דיש שנה
 גהלים בפה א"כ שוב ל"מ זח"ג כמש"כ הר"ן דשנה עליו חשיב
 כבעין לגבי גורם גרידה ועיין בהש"י הר"ן סימן ט, וגם מה
 שפרש המהרש"ל שם דהש"ס לא ידע מתחילה מהכרייתא דאפר
 הקדש לעולם אסור, ג"כ דוחק דא"כ היה לו לרב חסדא להשיבו
 מהכרייתא.

אשר ע"כ נעטי"ד דע"ה דרבי בר חמא הי כפשוטי לרבנן
 דרבי, ומספק"ל אי גהלו הקדש דמי לגידולי הקדש
 דסובר הרשב"ס זצ"ל (דף ט"ט ע"ה) ד"ה אין מועטין דמ"ד
 אין מועטין בגידולין סובר דאין בגידולין שייך להקדש כלל, ואף
 דממון דהייב שייך בגידולין לבעל הקרקע, מ"מ בממון הקדש
 אינו כן דמה שהקדש גורם ל"ש להקדש, וממילא לרבנן דרבי
 דס"ל דהשנהבה ב"ה ממהרה הנשרף הפה מותרת כמו צבישל
 ט"ג גהלים דע"ה והא דאפר הקדש לעולם אסור (פסחים שם)
 י"ל דמייורי שהגוצר שרף א"ה העלוב על דעה שיהיו הגהלים
 והאפר שייך להקדש, ובכ"כ כ"ע מודים דהגהלים הם הקדש
 מה"ה, דברי אפילו הם הדיוט שרף עליו שנו ט"ד שהגהלים
 והאפר יכוין להקדש הוה הקדש מה"ה, דהקדש הל ב"ב, ומש"כ
 בשרוף ע"ה הקדש אדעתא דהכי, וספיקו של רמב"ה לא היה אלא
 אם שרפו שיהיה בו צעלמו, ולכך פריך הש"ס על זה והלא מעל
 המסוק, ועל זה השיב לו רב חסדא דהפה אסורה מעטס דהקדש
 אפילו באלף לא צעל גם מה"ה, משום דממון בעלוב לא צעל
 ודן ממון הקדש כממון הדיוט, ולכך גם הגהלים שייכים להקדש
 מה"ה והא דאין מועטין בגידולין, היינו כמש"כ הרמב"ן בתי
 ל"ב שם מטעם דאין מעילה אלא בהקדש שבה ע"ה א"ה אצל
 מיקדש קדשו, והא דהגן צפ"ט דתרומוה מ"ד גידולי הקדש
 חולין, מייורי צרע זרעים של הקדש צדקה דהייב ואפ"ה קתני
 שם צמתיתין דלרין לפדוה וליתן להקדש מה שהיה שוב בשעה
 שזרעו, וכדון ממון דהייב, והא דאמרין צנדרים (דף כ"ה ע"ה)
 דהא דהקדש לא צעל הוא רק מעטס דשכינ"ה, ההם מייורי שנותן
 להקדש א"ה דמיו ולא נהכוין צהורה היניל אז מה דלא צעל
 הוא רק מדרבנן מטעם דשיל"מ, אצל כ"ז ט"ה נתן דמיו להקדש
 אף מה"ה לא צעל, ומיחשב קושיות התוס' סוף מעילה (כ"ה
 ע"ב) צד"ה פרוטה, בצפלה פרוטה של הקדש לתוך כוסו.

ומש"כ הש"ס שמעתא ד' דהקדש אין לו תורה ממין רק תורה
 איסור, וע"ה נאמנן בו, ור"היינו מריב האשה רבה
 (פ"ה ע"ה) ליתא, דברי מצואר צב"ס צב"ד דע"ה אינו נאמן
 נכוליא ממין מרובה הקדש כמצואר צב"ס שבוטות (דף מ"ב
 ע"ב) דהייבין נקניניה בהקדש, ומריב האשה רבה אין ראי'
 דההם מייורי שלונו רק להנות מממון הקדש כגון נשתות צב"ס
 של זבב ולא להניא ממין מרובה הקדש, ועיין צירושלמי סופ"ק
 דערלה ה"ה דפלוגי צד"ה ר' יוחנן ורב כהנא צב"ה הקדש שנטעה
 אפרוח א"ה האפרוח שייך להקדש.

והשתא שפיר מוזן קוביה התוס' בפסחים שם (כ"ז ע"ב
 ד"ה הקדש) דמג"ל להשי"ם דהקדש אפילו באלף לא
 צעל מה"ה ולהוכיח מזה דהקדש דין ממין יש לו, דילמא לעולם
 הקדש אין בו רק תורה איסור גרידה והא דלא צעל הוא רק
 מכה דשכינ"ה יאפילו קודם נתינה דמיו להקדש ג"כ רק מדרבנן
 לא צעל.

ולפ"ז שוב לא מוכח כלל דזח"ג יהיה אסור בדשכינ"ה, והא
 גידולין אסורין צנדרים כבר כהנאו צב"ס הר"ן דהוא
 מטעם דשו"י ע"ה בהקדש, ומה שהקשה הפני משה סופ"ק

דערנה דברי גידולי הקדש הוי"ן, נק"מ דברי מ"מ מצואר
 צמשהו דלרין לפדוה איתן בזמן זרעם וקודם לכן אסור להנות
 כמצואר צירושלמי פ"ט דתרומוה ה"ב, ואף צנדרים ל"ש זה,
 דברי ליכא נתינה דמים להקדש, מ"מ סובר הר"ן דמיו דאמרין
 צטורצין (דף כ' ע"ה) דלאומר קונס עליו כבר זו אין מערבין
 לו זה, מטעם דאחי נהנפו בהקדש, כמש"כ התוס' שם צד"ה
 כבר צב"ס הרשב"ס, אף צנדרים מוהר הכהן לאחריו מש"כ
 בהקדש מ"מ השו"ה חכמים נדרים להקדש, ה"ג נענין גידולין דין
 נדרים כדן הקדש.

הן חמה דר"היה צירושלמי פ"ב צנדרים ה"ב הוצא צע"ה
 וי"ד (כ"ה סק"ב) גידולי ציבורים אסורין מטעם
 דשכינ"ה, אצל הרי חזו"ן דהקדמותיו לא ס"ל הכי (עיין ר"ש
 ור"מ צפהמ"ב שם), וגם אין ראי' מגידולין לח"ג, ואף
 דצירושלמי פ"ב דערנה ה"ו מצואר דצחמ"ן שער עניו הפסח
 החמירו לאסור אף צח"ג, אצל להמעיין צמסקת צירושלמי שם
 מצואר דהירושלמי סובר דהגכה כר"ה צב"ל מקום, וא"כ הרי
 הש"ס דין (פסחים כ"ז) חונק וסובר דזח"ג מותר, וכן מצואר
 לה"ה צמ"ה סימן חמ"ב סק"ט עי"ה דזח"ג מותר צחמ"ן
 בע"הש"פ, ע"כ נהנכה י"ל דהנ"ב צמ"ה שאובלת חמ"ן של ע"ה
 צפ"ה מותרת צ"ה פקפוק מכהה ע"הש"פ.

ואף דלכאורה י"ל דא"ה האכילה חמ"ן צב"ד לא הוה זח"ג, ומה
 שפירש"י ז"ל צע"ה (דמ"ט ע"ה) ד"ה מחי לאו גבי פרה
 שנתעמרה בצרשניו ע"הש"פ דהוה זח"ג מטעם שהיתה אוללה
 מקודם לכן היתר, ל"ע רב דמה לנו צמה שהיתה אוללה קודם
 לכן וברי מ"מ עכשיו ליכא אלא חד גורס, אף צפשוט י"ל
 דהש"ס שם מייורי דגם עכשיו אוללה היתר ג"כ רק דהפשוט
 ב"ה מצרשניו עכ"ה, וצ"ע מוכרחין אנו לפרש כן לדעת הרמב"ם
 פ"ד מהלכות מא"כ צב"הש"פ מוכנה צב"סן של עכ"ה דכל
 הצמחה אסורה וע"ה דהיתה מזה א"ה לא היה שחטה, א"כ אף
 קאמר הך צרייתא דלית נה זח"ג אסור, תרה, וברי לוי
 הצרשניו עכ"ה היתה מזה ותהא כולה אסורה, וע"כ שהיתה
 אובלה היתר ג"כ, וא"כ א"ה האכילה רק חמ"ן גרידה אין כלל
 זח"ג, אמנם צמ"ה ז"ה דברי א"ה קוי"ל דעת הרשב"ה (הוצא
 צטורצין סימן יו"ד) צב"הש"פ מסוכנה דאין כל הצמחה אסורה,
 וגם הו"ן מזה מחנך הצב"ס סימן י' דהיכא שהיה צידו לשחוט
 צב"סן של היתר גם להרמב"ם אין כל הצמחה אסורה, וא"כ
 שפיר י"ל דלא מייורי שהאכילה היתר ג"כ אלא שה"ה צידו
 להאכילה היתר, והא דמיקרי זח"ג הוא מטעם דאין צעל הו
 יכול להיחב באכילה גרידה רק ע"ה שח"ה דקוי"ל צו"ד רס"י
 ל"ג כ"ה צנוטל לחי התחתון דלרובה שהיה יכולה לשתות ג"כ,
 ומקרא מלא הוא "להמית אותי ואת מקני צמ"ה" ושפיר הו
 זח"ג, ולפ"ז צ"כ נמטלה מותר צחמ"ן של עכ"ה אף צב"ד גורם
 וכן צה"ס פסחים (דף כ"ה ע"ה) צד"ה חמ"ן מצואר דזח"ג
 מותר צחמ"ן, ומה שדהה האצני מלו"ה"ש שם דכוותה"ם על מה
 שגדל אה"ה"ש, המעיין יראה דלא כן כוונתה, וגם הפ"ג סו"ס
 חמ"ז העיד דהמנהג לשחוט החנ"ב מצמחה עכ"ה שמהכילה
 חמ"ן צפ"ה, ע"כ י"ל דאין שום חשש איסור צב"ה אפילו לבע"ה
 הנפש.

ודע דמה שכתב הר"ן צע"ה (דף מ"ט) דדבר הנאסר מחמת
 גרם אינו אסור אלא מדרבנן, ללא כלל"ה הוא צב"ל גורם
 דברי צנכורות (דף ז' ע"ה) מצואר דולג הנוול מעהורה
 שנתעברה מעמאה היה אסור מה"ה למ"ד זח"ג אסור אי לאו
 גז"ה"כ, וגם מה דכיליו התוס' צע"ה (שם ע"ה) ד"ה שא"ה נעע
 דלא שייך זח"ג אלא צא"סורי הא"ה לא צא"סורי אכילה, אין זה

ודע דהא דאפר אשירה אסור זכו רק אם הישראל שורפה
 שלא בפני עכו"ם אבל אם שורפה בפני עכו"ם הוי ביטול
 כיון שהעכו"ם רואה ומחייאש ממנה, כן מצוהר בריטצ'יא ע"ז
 (דף מ"ג ע"א), ומחורן בזה דברי הרש"ב"א ז"ל סופ"ב דקידושין
 שתמה עליו השט"מ פ"ג מחמץ ומלח עיי"ש, ולפי דעת
 הריטצ'יא שפיר תוכל להתקדש במה שיש בידה לשרוף האשירה
 בפני עכו"ם ויהיה האפר מותר, וק"ל ל"ע על שיטת רש"י ז"ל
 שבין ר"ש כל הלמ"ס (מ"א ע"ב) דאף ר' יוחנן דס"ל עכו"ם
 שגשגרה מאיליה אסורה מ"מ בשברי שברים מודה דמותרין
 א"כ למה אפר אשירה אסור אף אם שורפה ישראל, וגזירה
 דדילמא מגבה לה וכדר מבטל לה (ע"ז ס"ט) לא מלינו לר' יוחנן,
 ועיין במגניי שלמה פסחים (דף כ"ז ע"ב) על דברי החו"ס שם
 ד"ה חוץ, ובפניי שם, ופלא ראיחי בריטצ'יא ע"ז במשנה דנעל
 ממנה ע"ס (ע"ז מ"ט ע"ב) שכתב דגחלת עכו"ם מותרין ואם
 אפה בהם הפת מותרת עיי"ש, והוא פלא דברי אפר אשירה
 אסור וזריך עיון.

כלל גמור דברי הכס בצכורות וכולד עריפה ובשאר של תרומה
 ושל חולין שהחמי"ו (ע"ז ס"ט) דהמה רק איסורי אכילה ואפי"כ
 בחד גורס אסור, ונראה דכוונת החו"ס דרק גידולין ל"ש לאסור
 באיסורי אכילה מטעם דנרקב מקודם בקרקע ונפקע איסורו,
 אך מולד עריפה עדיון לא יתישב, עיין חו"ס חולין (דף ס"ד
 ע"ב) ד"ה שאם.

אגב ראיחי פלא במקו"ח סו"ס תמ"ג שמשגי על החק יעקב
 דמחיר גידולי חמץ שעבר עליו הפסח, ותמה עליו דברי
 כל מה שגדל מאיסורי הגאה אסור, ואני תמה על המקו"ח הלא
 באמת קיי"ל בגידולי איסורי הגאה מותרין כמצוהר ביו"ד סימן
 רל"ד סעיף י"ב עיין שם, ואין לומר דדוקא שם בערלה דבשריפה
 בגידולין מותרין, כיון דנעשה עפ"ה מקודם, ד"א דברי חז"ן
 דלמאן דסובר זוז"ג אסור בגידולין אסורין, ואינו מועיל מה
 שנעשה עפ"ה מקודם, כיון דעומד להוליא פירות, רק מה דאנו
 מחירין בגידולין הוא רק מכת דזוז"ג מותר, וא"כ ה"ג בגידולי
 חמץ שעבר עליו הפסח, ודברי המקו"ח ל"ע.

L

18

שאלות ותשובות

בית אפרים

מאת

גאון ישראל ותפארתו, גדול מרבני שמו

רבינו **אפרים זלמן מרגליות** זצוק"ל

מבראד

נדפס לראשונה בחיי המחבר בשנת תקע"ח לפ"ק

ועתה יו"ל במהדורא חדשה ומפוארת

עם הרבה תיקונים והוספות

ע"י המכון להוצאת שו"ת בית אפרים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

בשנת ובידו בית אפרים (תשע"א) לפ"ק

מאכיל את החמץ לזהמותיו ואין צוה כלל משום נחפטמה
 באיסור הנאה. ואף שאסור הישראל ליהנות מחמץ של עכו"ם,
 היינו מחמץ בעין, אבל צנידון דידן שהעכו"ם האכיל
 לזהמותיו בהיתר גמור ועכשיו הוא חולב הנהמה ואין כאן
 דררא דחמץ כלל, וחמץ אסרה תורה ולא חלב, ואיזה הנאה
 מגיע להישראל מהחמץ.

ולענ"ד יש לדמות למה שכתבתי במקום אחר (י"ד ס"א סא
ד"ה ומה שהקשה) על קושית הפני יהושע בפסקים
דף כ"ט (ע"א ד"ה בר"ה אין) כמה שכתבו התוספות (שם ד"ה אין
פודין) דהא ראוי לכשישרף ויעשה אפר, והקשה הפני יהושע
דהא קיימא לן כרצנן דהוה מהנקצרין, וכחצתי ליישב דלק"מ,
דהא אחי כר' יוסי הגלילי (שם כח:): דחמץ גופיה מותר בהנאה.
אך דאפילו תימא דאחי כר' שמעון, מכל מקום אם הגזר
שורף אותם כיון דאין איסור על ההקדש דשלך אי אתה רואה
כו' ממילא דשרי להדיוט לקנותו, דהוה ליה כחרכו קודם זמנו
(שם כא:), עיין שם. ואם כן הוא הדין נכרי שהיה לו חמץ
ושרפו בפסח דשרי לישראל לקנות האפר וליהנות ממנו, ואם
כן הוא הדין צנידון דידן שאפילו תימא שהחמץ גורם לחלב
שיבא, מכל מקום הוי ליה כחרכו קודם זמנו, ואין פנאי
להאריך.

דברי ועירא
 הק' אפרים ולמן מרגליות בראד

כדעת הפוסקים דברובה סגי וכמו שכתב המגן אברהם (שם
 ס"ק מד), אבל אם אפילו רוב אין כאן יש להחמיר בזה, ומכל
 שכן נשאר כלים לאפשר בהגעלה. ומדברי הר"ן (פסחים הג"ל)
 משמע דלא נבירא ליה הנך חילוקים דהתוספות, רק יהיב
 טעמא משום דצהתירא אשתמש. (אף) [אך] אם הוא כלי
 שדרכו להשתמש בו בשפע, פשיטא דשרי, כיון דגם נשאר
 איסורין שרי (י"ד ס"א צט סעיף ז), ואף להט"ו שם (ס"ק טו) מכל
 מקום צנותן טעם לפגם מודה דשרי, ואם כן לא גרע משאר
 איסורין דשרי ככהאי גוונא.

ואשר שאלת אם מותר החלב מזהמות של נכרי בפסח
שהוא מאכיל אותם חמץ.

תשובה. נאחרונים לא העירו בזה, רק צפרי מגדים ציו"ד
 סימן ס' (שפתי דעה ס"ק ה ד"ה ודע) ובאו"ח סוף
 סימן תמ"ח (אשל אברהם ס"ק י). ולענ"ד אין כאן בית מיתוש,
 דעד כאן לא כתבו הפוסקים דבעינן מעת לעת משעה שאכלה
 איסורי הנאה וכן חילקו אם די לה באכילה מעת לעת (עיי"ש
 ביו"ד בש"ך ס"ק ה ובבאה"ט ס"ק ג), אלא לענין איסורי הנאה שהם
 אסורים לכל העולם, אבל חמץ בפסח אע"ג דאסור לישראל
 בהנאה אף מחמץ של עכו"ם כמו שכתב הריב"ש סימן ת'
 ועיין באו"ח סימן תמ"ו (סעיף ג), מכל מקום על העכו"ם
 עצמו לא שייך איסור הנאה ואיזה משרי שרי ובהיתר הוא

סימן לו

לחמץ דברי הגאון זצ"ל, כמה שכתב בפסקים דף כ"ט (ע"א ד"ה וילף) דלר' אחא בר יעקב דחמץ דר' יהודה יליף שאור דאכילה
 משאור דראיה אף של ישראל אחר מותר כו'.

באכילה כמו שאינו עובר צבל יראה, עיין שם, אם כן אף אם
 אין מחליפין אחר הפסח נמי מותר. והדבר צ"ע על הלל"ח
 שלא הזכיר דברי התוספות בזה, שהם סותרים לסברתו בזה.

תשובה. ראיתי להשיב לשואל כענין. על גדול הדור
 בחכמה ובמנין. והנה עיינתי בצל"ח (שם),
 וראיתי דהדר תצריה לגזיזה וכתב דחמץ של ישראל זה אסור

נדרשתי לאשר שאלוני בדברי התוספות בפסקים דף כ"ט
 (ע"ב) ד"ה הדר ביה, כתבו וזה לשונם: תימא
 דפרק קמא דחולין (ד:) אמר חמץ של עוברי עבירה כו'
 סברה הא מני ר' יהודה היא כו', ויש לומר דהתם סברה
 כסלקא דעתא הכא לרב אחא מעיקרא. והקשה על זה חכם
 אחד, לפי מה שכתב בספר זל"ח (שם ע"ב א' ד"ה וילף) דלרב
 אחא אפילו של ישראל אחר שלא קיבל עליו אחריות מותר

ד. הגהת בעל הברוך טעם וצ"ל:
 לא ארע כוונתו, כי באמת אין שום איסור הנאה לבן נח, אף ע"ז מותר להם בהנאה, ומה [שייך] לחלק בין האכיל הבן נח לכהנתו שאר
 איסורי הנאה או חמצו, כולם מותרים לו ואסורין לנו. ומדוכי תיתי להתיר אפילו חמץ של עכו"ם שנשרף בפסח, דכל האיסורים שהמה
 מהנקברים לא נפקע מאיסור הנאה שחל עליו בעודו בעינא, כי אסרה התורה אותן ועפרן הנעשה ממנו, ואין דמיון לזה חרבו קודם זמנו שלא
 היה עליו שם איסור חמץ בפסח.
 א. רבינו מוכיר שמו לקמן בר"ה ועל.

50
Eybeschuetz, Jonathan

ספר

כרתתי ופלתתי

חלק א

על שולחן ערוך יורה דעה

אשר אני הרל והצעיר באלפי ישראל זקן ול' ק' ח'
יושב בשבת תחמוני ק"ק אלטונא המבורג וואנובעק וע"א
להונתן בהרב ה"ה מהור"ר נתן נטע זלה"ה
טפחתי ורביתי זה חמשים שנה לערך שאני יושב על כסא הוראה
ראיתי מעשה ונתעורר הלכה
וטיב החיבור ומהותו ואיכותו וסדרו וטעם שם הנ"ל
הכל נאמר בהקדמת הספר זיל קריא ביה
נרפס פה ק"ק אלטונא
בשנת תכתב זאת הספר לרור האחרון ועם נברא להללו ל-ה (תקכ"ג)
[נוסח סער דפוס ראשון שהדפיסו רבינו בחיון]

חלק ראשון

סימנים א-פב

יו"ל מחדש במהדורה מאירת עינים מוגהת
ומתוקנת עם פיסוק וקטוע תיקוני אלפי טעויות וציוני
מראי מקומות ובתוספת מפתחות ענינים, ש"ס, רמב"ם ושו"ע

ונוסף לכל זה

ביאורים והערות דעת יהונתן אשר לוקטו בו מכל גדולי האחרונים
ובתוכו הגהות הגה"ק בעל הברוך טעם מכת"י
עם ביאורי ברכת שמעון להגר"ש שניאורסון זצ"ל עליו
והגהות הגה"ק ר' יצחק הלוי מהמבורג ועוד הרבה גליונות מגדולי כת"י

נערך בעזה"י החונן לאדם דעת על ידי
ישכר דוב גרוסמן

מהדורת וויינרעב

יוצא לאור על ידי
זכרון אהרן
פעיה"ק ירושלים תשס"ו

להדיוט
האיסור רק
בנחפסמה
בהאסורים
שלא כדרך
הנאתם

ס (סעיף א') [א] בהמה שנתפסמה וכו'. מקור דין זה
נמסכת תמורה דתנן (ל' ע"ג) רבי מנינא בן
אנטיגנוס אומר כשרה שינקה מטריפה אסורה [למזנת],
ומוקמינן (שם ל"א ע"א) שהאכילה רומת שחרית וערבית,

נט (סעיף א') (א) הרי זו מותרת. ובשעת הדחק אם
נשתייר רוחב סלע על השדרה או על
הטבור, יש לסמוך על רשב"א (נחש"א ב"ג ש"ג מ"ג ע"א)
ופוסקים (ר"ף י"ז ע"ג, רמב"ם נפירוש המשניות פ"ג מ"ב ר"א ש פ"ג

סימן מ"ו, רוקח סימן של"ט)
להכשיר, ו"ש"ך ופר"ח (ס"ק
ז). ולהיות כי הוא דבר
בלתי מצוי כלל קצרותו בו;
(ב) כשרה. זו היא דעת
רמב"ם (פ"ט ה"ו) דסבירא
ליה הואיל הוא איבעי דלא
איפשט הוי ספק ספיקא,
דלמא כשר ואם תמצא לומר
טריפה, דלמא הך אינו
המקום דמטריף בגלודה (כ"י
ד"ה הגלודה נא"ד ודע שהרמב"ם,
כ"מ פ"ט ה"ו). לכן אם ניטל
מרוחב הטבור וכל השדרה
דבררנו בס"ק שלפני זה דיש
לסמוך דזהו מציל בגלודה,
אם כן להיפוך ודאי יש
להחמיר: (ג) אם נטלה
שלשתן, ואם ניטלו כל
החוליות וכל ראשי פרקים
מקצתן, ולא נשתייר רוחב
סלע שעל גבי השדרה,
טריפה. ש"ך (סוף ס"ק ז).

סימן נט

בהמה שנפשמא בחייה. וכו' ב' סעיפים:

א. הגלודה אסורה והיא שנפשט עורה בין בידי אדם
בין בידי חולי טריפה ואם נשתייר מן העור רוחב סלע
על פני כל השדרה ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע
על ראשי איבריה (א) הרי זו מותרת (רמב"ם ורשב"א
ור"ן ורוז הפוסקים) ואם ניטל ברוחב סלע מעל כל גבי
השדרה או מעל הטבור או מעל ראשי איברים ושאר
כל העור קיים (ב) כשרה: הגה אהל (ג) אם ניטלה
משלשתם ושאר כל העור קיים טריפה (ד"ע):
ב. העוף שניטלה נוצתו כשר (כ"י נשם רוז הפוסקים
וכ"פ מהרש"ל פא"ט סימן ק"ט): הגה ויש אוקרים (ר"ז הלוי
וכל זו) וטוב להחמיר אם נפלו כלם מיהו אם נפלו טלוחיו
מרוז שומן אע"פ שנפלו כלם ונשאר ערום מכל מקום כשר
דהאיל ונעשה מרוז שמתו כשר (ת"ה ס"י קפ"א נשם א"ז):

סימן ס

דין בהמה שאכלה סם המות. וכו' ג' סעיפים:

א. (א) אהוזת דם והטעושת והמצוננת או שאכלה
סם המות שהורג בהמה או ששתתה (ב) מים הרעים
הרי זו מותרת: הגה [א] נהמה שנחפסמה נדברים אסורים
הנאתן שיתחלק האיסור לשפע מוזן לנהמה, ונאכלת נהמה
נהנה מאיסור, אין לך שלא³ כדרך הנאתן יותר מזה. לכן דברו
הכל מרשני עבודה זרה, דנעבודה זרה אסור אפילו יטלה
כדרך הנאתן כמו שכתבתי לעיל בסימן י"ד (פלי ס"ק ז) עיין
פ"ג מ"ה, ש"ך פר"ט סס). מצוננת שקרה לה קור (רש"י שם ד"ה והמזונת, ר"ן שם, ש"ך פר"ט ס"ק ג') וגברה מרה לבנה (רמב"ם
שם, ש"ך פר"ט ס"ק ג'), משמע ברש"י ורמב"ם: (ב) מים רעים. מים מגולים (רש"י נ"ח ע"ג ד"ה מים הרעים, ר"ן ר"ס כ' ע"א, ר"ז
נט"ו אות ה' ח"ה קכ"א ע"ה, ש"ך פר"ט ס"ק ד'). וזה אין שייך בזמנינו:

דעת יהונתן

3. בשו"ת מחנה חיים (תנינא י"ד סימן כ' מכתב שני אות א') מביא דברי
בעל קסת הסופר שהשיג על זה וכתב שאינו מבין מדוע יחשב זאת
שלא כדרך הנאה מה שעושין במכוון לצורך פיתום הבהמות ואדעתא
דהכי זורעין את החבוואות עכ"ל. והשיב לו הגאון בעל מחנה חיים
דכוונת רבינו שמתחילה נעשה מהאיסור שפע מוזן בהמה, ואח"כ
בכח שני אשר נתהפך לגוף אחר דמלחם נעשה בשם מזה יבוא לאדם
הנאת הגוף טעם בשר או חלב אבל כל זמן ששם חמץ בעולם לא
נצמח לאדם הנאת הגוף, וא"כ נמצא דהנאה מעצמותו בכח ראשון
אין כאן, אלא גרם הנאה בכח שני. אך מסיק דמ"מ יש להחמיק
ולומר דהוי שפיר דרך הנאתו, דכל שבא ההנאה מאוכל לאוכל הוי
דרך הנאה, עיי"ש באורך.

1. מה שכתב "ש"ך" אין זכר בש"ך כלל מזה. ולדינא אין לנו אלא
דברי המחבר דכל שכל העור ניטל ואחד ממקומות הללו אף שכל
השדרה והטבור קיים טריפה, והרשב"א גופא בטהב"א שם פסק כן. מיהו
ספיקא הוי לא ודאי (שפ"ד סי' א').
1. לכאורה נראה שהוא פירוש דברי עצמו. אמנם צ"ע שהוא מנוגד למה
שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות (פ"ג מ"ה) הובא בש"ך ס"ק ג' דלא
זכרו כאן תגבורת מרה הארומה לפי שהוא בהמה מועטת ביותר וצ"ע.
2. לענ"ד אי משום הוא לא איריא דשלא כדרך הנאתו עכ"פ איסור
דרבנן איכא, ולא התירו כי אם לחולה שאין בו סכנה כמבואר ברמב"ם
(הלכות יסודי התורה פ"ה ה"ח) ובתוספות (שבועות כ"ב ע"ב ד"ה אהמירא שם
כ"ג ע"ב ד"ה דמוק). עיי' י"ב ע"ב ד"ה אלא) ועיין במשנה למלך (הלכות
יסוה"ת שם ד"ה אבל שלא כדרך) ובשעה"מ שם (שו"ת תשובה מאהבה ח"ב
סימן ע"ה).

(ברוך טעם)

(א) נתפטמה כל ימיה. ודעת הש"ך (ס"ק ה') וכן פ"ר"ח (ס"ק ה') דוקא שנתפטמה באיסורי הנאה ולא איסורי אכילה. ועיין פלתי שדעתי להתיר אף באיסורי הנאה זולת כרשיני עבודה זרה וכיוצא, עיין שם שהבאתי ראייה להתיר:

(סעיף ב') (ד) משום פכנות נפשות. והרמב"ם

(סלמט רומה פ"ג ה"א) כתב אם נשתנה הסם בגוף הבהמה שוב אין מזיק. ואין לסמוך על זה מכמה טעמים:

סא (סעיף א') (א) ש"ל שור. ה"ה לכל

בהמה טהורה, לאפוקי חיה (ש"ן ס"ק א'): (ב) ושה. ואין

מברכין על נתינת מתנות כהונה לכהן, כי משלחן

גבוה קוצו, רשב"א בתשובה (ה"א ס"י י"ט, פ"י

חדש ס"ק א'): (סעיף ג') (ג) עד פיקה. היינו שיפוי

כובע (רש"י קל"ד ע"ג ד"ה הפנק) ועד בכלל, אבל

טבעת גדולה אינה בכלל (פ"י חדש ס"ק ה')

(סעיף ד') (ד) אלא אם כן נהגו. וה"ה אם

נהגו בשאר דברים, לכל מה שנהגו יש לאשר ולקיים (ט"ו

ס"ק ו', פ"י חדש ס"ק ט')

סס, ואמי שפיר. אצל צשאר איסורים לכולי עלמא מותר. ועיין כנסת הגדולה (הגנ"י אות י' צ"ד וא"י עניי) שכתב שגם דעת מורו שהוא מהר"ט נוטה דוקא כרשיני עבודה זרה, ולא נתן טעם לדבריו. והנה לכאורה כל דברים אלו הוה רק

לרבי חנינא בן אנטיגנוס, וכנראה מתוך דברי רמב"ם

צפירוש המשנה והרב רע"צ (תמורה פ"ו מ"ה) אצל חכמים

חולקים והלכה כוומייהו. ומהחמימה על תוספות שלא

הזכירו כלל כי תנא קמא חולק, ודוחק לומר כך כוונתן

למה שכתבו (סס) ולכאורה נראה דגם להדיוט אסור, ולא

כתבו ממה נראה, ונריך לומר דהואיל דגמרא שקיל וטרי על

הך כשרה שיניקה וכו', משמע דכן דברים להלכה, וקשה הא

תנא קמא חולק, ולמה סבירא להו דרבי חנינא בן אנטיגנוס

אמר אף על הדיוט, וכו' תנא קמא פליג, אצל בגובה מודים,

וצוה אחיא [שפיר] שקלי וטריא בגמרא, וזו דוחק. והרב

צכנסת הגדולה (הגנ"י אות י') דעתו להחמיר, וכתב מסמימת

רוצ פוסקים שלא זכרו תנא קמא החולק על רבי חנינא בן

אנטיגנוס, שמע מינה דלית חולק כלל על רבי חנינא בן

אנטיגנוס ולא מצינו כלל. ואמי תמה איך סלקא דעתך דליכא

מאן דאמר דחולק ארבי חנינא בן אנטיגנוס כדמשמע מתוך

דברי פוסקים, אס כן הא לטרח הגמרא צפרק התערובות (ונחם ע"ד ע"ג) למנוח דרך האי טריפה שנתערב היכי דמי, וקאמרי בולד טריפה, ודחינן דרבנן

פליגי. וקשה לוקמי צכהאי גוונא צהמה שיניקה מחלב טריפה, ולגזוה ודאי אסור, והרי כאן מירוח מרווח. ועל כרחך נריך לומר

הואיל דרבנן פליגי על רבי חנינא בן אנטיגנוס, לא רצה הגמרא לאוקמי כהאי גוונא, דלא קיימא לן כרבי חנינא בן אנטיגנוס, ודוק:

מומרת (מרדכי דינמות פ' אלמנה לכ"ג) אצל אס לא (ג) נתפטמה כל ימיה רק דברים אסורים אסורה (תוספות דתמורה פ' כל האסורים:

ב. אכלה סם המות של אדם או הבישה נחש וכיוצא בו מותרת משום טריפה ואסורה (ד) משום סכנת נפשות:

ג. בהמה או חיה שנפסקו רגליה לא יאבלו ממנה אלא על ידי בדיקה שיש לחוש שמא נשבה נחש וזו בדיקתה שלא יאכלוה אלא צלי ואם היא נשוכת נחש

תתפרק ותפול חתיכות חתיכות: הגה ולדין דלא מיישין לגלוי מים הואיל ואין נחשים מזוין לכן אין לחוש לנחש ואם הוא

דנך שלא נעשתה טריפה מותר בלא בדיקה (צ"י צסס רבינו ירוחם וכו"כ א"ו הארוך):

הלכות מתנות כהונה

סימן סא

דיני מתנות זרוע לחיים וקיבה לכהן וכו' ל"ג סעיפים: א. חייב ליתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה (א) של שור (ב) ושה:

ב. הזרוע דוקא של ימין והוא מפרק ארכובה הנמכרת עם הראש עד בף היד שקורין אישפאלד"ה והם שני פרקים:

ג. הלחיים הם מפרק של לחי (ג) עד פיק"א של נרנית שהיא טבעת הגדולה עם הלשון שביניהם וצריך

שהצמר שבראשי כבשים והשער שבראשי תישים שאינו ראשי למלגם (פ"י להרמיהם נחמין להעמר השיער) ולא להפשים העור קודם שיתגנו לכהן: ד. הקיבה צריך ליתנה לכהן עם כל הלכה פנימי וחיצוני (ד) אלא אם כן נהגו

הכהנים להניח החלב לבעלים: לטרח הגמרא צפרק התערובות (ונחם ע"ד ע"ג) למנוח דרך האי טריפה שנתערב היכי דמי, וקאמרי בולד טריפה, ודחינן דרבנן פליגי. וקשה לוקמי צכהאי גוונא צהמה שיניקה מחלב טריפה, ולגזוה ודאי אסור, והרי כאן מירוח מרווח. ועל כרחך נריך לומר

הואיל דרבנן פליגי על רבי חנינא בן אנטיגנוס, לא רצה הגמרא לאוקמי כהאי גוונא, דלא קיימא לן כרבי חנינא בן אנטיגנוס, ודוק:

דעת יהונתן

לרעייה. וגם אפשר דבהמה שיניקה מן הטריפה אינה נכללת בשם טריפה אלא בשם בהמה האסורה כו' ושריה חטובה מארבה חייב סיחן ונכיה ושיישיש עוד. ועיין עוד בספר שבילי דוד ליר"ד כאן מה שמיישב קשיית רבינו.

6. לא ביאר טעמו, ולענ"ד דגם להרמב"ם אין להתיר אלא בדחיזין שלא חלתה עד אחר כעת לעת, הרי שלא שלט בה עדיין הארס, ואחר העיכול יש לומר דאינו מזיק. אבל בחלתה מיד הרי חזינן דכבר שלט הארס בכשרה, ושוב מה יועיל מה שמתעכל המאכל בתוכה אחר שכבר עשה פעולתו (דעת חוה"ש ס"ק י"א).

5. עדיין הקושיא במקומה עומדת לרבי ירמיה שם דמוקי לה בולד טריפה ואליבא דרבי אליעזר, דלא קיימא לן כווחיה, והפלוגתא מפורשת במשנה (המורה ל' ע"ב). ביותר הוה ליה לאוקמי כרבי חנינא כו', דרבנן דפליגי עליה אינם מפורשים במשנה. אבל באמת עיקר הקושיא לא קשיא מירי דלכך לא רצו לאוקמי בבהמה שיניקה מן הטריפה, משום דאינה אסורה אלא מדרבנן (לדעת רבינו הדוני שלא כדרך הנאתן), ואין לומר בתערובות כזו ירעו עד שיתאבדו ורדאי דלא גורנין בזה שמא יקח מן הקבוע. ועוד דבהמה שיניקה מן הטריפה אית ליה תקנה לזוהתה ולשהותה כעת לעת ולמה חצא

קושיא דחסות הלכה כחכמים דהכל מותר אפי' לחובת